

Nr 277.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m.; given Stockholms slott den 16 maj 1947.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga härvid fogat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt,

dels ock antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående upphävande av lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig arbetsförmedling;

2) lag angående ändring i lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; och

3) förordning angående upphävande av 36 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934)
om tjänsteplikt.**

Härigenom förordnas, att lagen den 30 december 1939 om tjänsteplikt¹, vilken enligt lag den 21 juni 1946 (nr 338) gäller till och med den 30 juni 1947, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1947.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående upphävande av lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig
arbetsförmedling.**

Härigenom förordnas, att lagen den 15 juni 1934 om offentlig arbetsförmedling skall upphöra att gälla med utgången av år 1947.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående ändring i lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa
bestämmelser om arbetsförmedling.**

Härigenom förordnas, att 2 § samt 4—7 §§ lagen den 18 april 1935 med vissa bestämmelser om arbetsförmedling² skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse av 6 § se SFS 1943: 450 och av 18 § se SFS 1944: 541; jfr 1944: 630.

² Senaste lydelse av 2 §, se SFS 1942: 209.

(Gällande lydelse:)

2 §.

Arbetsförmedling må — — — — — i förvärvssyfte.

Vill någon eljest bedriva arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning, skall tillstånd sökas hos *socialstyrelsen*.

Avser verksamheten — — — — — därom förordnar.

Tillstånd må — — — — — för sjömän.

4 §.

När anledning därtill förekommer må *socialstyrelsen* återkalla tillstånd ävensom meddela ändrade villkor eller bestämmelser för verksamheten.

5 §.

Envar som bedriver arbetsförmedling utan att från arbetsgivare eller arbetssökande uppbära ersättning är skyldig att, i enlighet med de föreskrifter *socialstyrelsen* utfärdar, inom tre månader från det verksamheten tagit sin början göra anmälan därom till *socialstyrelsen*.

6 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag och i anledning av densamma meddelade föreskrifter utövas av *socialstyrelsen*.

7 §.

Envar som bedriver arbetsförmedling åligger att över verksamheten föra de anteckningar som *socialstyrelsen* må föreskriva;

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

Vill någon eljest bedriva arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning, skall tillstånd sökas hos *arbetsmarknadsstyrelsen*.

4 §.

När anledning därtill förekommer må *arbetsmarknadsstyrelsen* återkalla tillstånd ävensom meddela ändrade villkor eller bestämmelser för verksamheten.

5 §.

Envar som bedriver arbetsförmedling utan att från arbetsgivare eller arbetssökande uppbära ersättning är skyldig att, i enlighet med de föreskrifter *arbetsmarknadsstyrelsen* utfärdar, inom tre månader från det verksamheten tagit sin början göra anmälan därom till *arbetsmarknadsstyrelsen*.

6 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag och i anledning av densamma meddelade föreskrifter utövas av *arbetsmarknadsstyrelsen*.

7 §.

Envar som bedriver arbetsförmedling åligger att över verksamheten föra de anteckningar som *arbetsmarknadsstyrelsen* må föreskriva;

(Gällande lydelse:)

att hålla dessa anteckningar och andra handlingar angående verksamheten tillgängliga för *socialstyrelsen* eller för den som av styrelsen bemyndigats granska desamma; samt att enligt av *socialstyrelsen* utfärdade föreskrifter meddela styrelsen de uppgifter rörande verksamheten som styrelsen kan finna erforderliga för tillsynens utövande och för samordnande av arbetsförmedlingsverksamheten inom riket.

(Föreslagen lydelse:)

att hålla dessa anteckningar och andra handlingar angående verksamheten tillgängliga för *arbetsmarknadsstyrelsen* eller för den som av styrelsen bemyndigats granska desamma; samt

att enligt av *arbetsmarknadsstyrelsen* utfärdade föreskrifter meddela styrelsen de uppgifter rörande verksamheten som styrelsen kan finna erforderliga för tillsynens utövande och för samordnande av arbetsförmedlingsverksamheten inom riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948, från och med vilken dag tillika skall gälla, att vad i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113)¹ sägs om *socialstyrelsen* i stället skall hava avseende å *arbetsmarknadsstyrelsen*.

Förslag

till

Förordning

angående upphävande av 36 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 36 § förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor skall upphöra att gälla med utgången av år 1947.

¹ Senaste lydelse av övergångsbestämmelserna, se SFS 1942: 209.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 april 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför statsrådet Mossberg.

Lagen den 30 december 1939 (nr 934; ändr. nr 450/1943 och 541/1944) om tjänsteplikt gäller — sedan dess giltighetstid blivit förlängd, senast genom lag den 21 juni 1946 (nr 338) — till och med den 30 juni 1947.

Lagen om tjänsteplikt är så uppbyggd, att dess centrala bestämmelser, vilka återfinnas i 2—7 kapitlen av lagen, träda i tillämpning först sedan Kungl. Maj:t särskilt förordnat därom. Sådant förordnande må utfärdas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Under tid då riksdagen är samlad må förordnande utfärdas endast med riksdagens samtycke; i andra fall skall förordnandet godkännas av riksdagen i efterhand inom viss kortare tid. Förordnande, som meddelas enligt lagen, skall enligt övergångsbestämmelserna till densamma ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Av lagens centrala bestämmelser handlar 2 kap. om arbetsförmedling och 3 kap. om arbetsförmedlingstvång och företrädesbestämmelser. I 4, 5 och 6 kap. avhandlas vissa specialformer av tjänsteplikt, nämligen s. k. tvångsförlängning samt tjänsteplikt för pensionstagare och för ungdom, medan 7 kap. avser den generella formen av tjänsteplikt, s. k. allmän tjänsteplikt.

På framställning av Kungl. Maj:t (proposition nr 215 till 1940 års lagtima riksdag) har riksdagen (skrivelse nr 190) givit sitt samtycke till utfärdande av förordnande, att 2—7 kap. lagen om tjänsteplikt skola äga tillämpning. Med stöd av nämnda bemyndigande har Kungl. Maj:t förordnat om tillämpning av 2, 3 och 7 kap. i lagen (kungörelser den 26 april 1940, nr 269, den 29 maj 1942, nr 266, och den 28 juni 1940, nr 636). I fråga om 4, 5 och 6 kap. har däremot något dylikt förordnande ej meddelats.

Bestämmelserna i 3 och 7 kap. ha under tiden fram till den 1 juli 1946 varit tillämpade i olika utsträckning. Genom kungörelse den 21 juni 1946 (nr 340) upphävdes emellertid med verkan från och med den 1 juli 1946 både kungörelsen den 29 maj 1942 (nr 266), genom vilken 3 kap. tjänstepliktslagen satts i tillämpning, och kungörelsen den 28 juni 1940 (nr 636),

varigenom 7 kap. samma lag trätt i tillämpning. Någon på 3 och 7 kap. tjänstepliktslagen grundad reglering har således icke bestått efter den 30 juni 1946. Något behov av tjänstepliktslagen torde ej heller i fortsättningen föreligga vare sig såvitt angår nämnda båda kapitel eller beträffande lagens 4—6 kap.

I fråga om 2 kap. lagen om tjänsteplikt är däremot förhållandet ett annat. Med stöd av bestämmelserna i detta kapitel har genomförts den åtgärd enligt lagen, som haft den största räckvidden, nämligen det allttjämt bestående, provisoriska förstatligandet av den offentliga arbetsförmedlingen.

Den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten regleras sedan den 1 januari 1935 av lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig arbetsförmedling. Enligt nämnda lag skall offentlig arbetsförmedling vara anordnad inom varje landstingsområde och i varje stad, som ej deltagar i landsting. För sådant ändamål åligger det landstinget respektive staden att anordna en arbetsförmedlingsanstalt med ett huvudkontor och erforderligt antal avdelningskontor eller ombud. I fråga om kostnaderna för ifrågavarande verksamhet gäller att staten helt svarar för kostnaderna för postporto, telefon och blanketter, medan hälften av arbetsförmedlingens övriga utgifter bestrides av statsmedel. I vissa fall utgår dock högre statsbidrag. Den offentliga arbetsförmedlingen skall enligt lagen stå under tillsyn av socialstyrelsen.

Enligt 3 § lagen om tjänsteplikt skall tjänstepliktslagens tillämpning inom varje län handhas av den myndighet Kungl. Maj:t därtill utser, i lagtexten kallad länsarbetsstyrelsen. I 5 § föreskrives, att i län, i fråga om vilket Kungl. Maj:t därom förordnar, arbetsförmedlingsanstalt, som finnes anordnad enligt lagen om offentlig arbetsförmedling, skall tillfälligt ställas under ledning av denna styrelse. Denna får då rätt att besluta om anstaltens organisation och verksamhet samt förfoga över dess personal, lokaler och materiel. Kostnaderna för verksamheten bestridas helt av statsmedel. För tillämpning av dessa bestämmelser inrättades genom kungörelse den 7 maj 1940 (nr 328) särskilda myndigheter i varje län, kallade länsarbetsnämnder (i Stockholm arbetsnämnd), åt vilka uppdrogos att vara länsarbetsstyrelser i tjänstepliktslagens mening. I kungörelse samma dag (nr 329) om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen — sedermera ändrad, senast genom kungörelse den 21 juni 1946 (nr 339) — föreskrev Kungl. Maj:t med tillämpning av 2 kap. lagen om tjänsteplikt att samtliga arbetsförmedlingsanstalter skulle stå under ledning av respektive länsarbetsnämnder. Den centrala ledningen av organisationen uppdrogs samtidigt åt arbetsmarknads-kommissionen.

Sedan den offentliga arbetsförmedlingen sålunda provisoriskt förstatligats, har verksamheten betydligt utvidgats och förändrats.

När frågan om tjänstepliktslagens fortsatta giltighet föregående år var föremål för statsmakternas prövning, var den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation under utredning av särskilda sakkunniga. Jag fram-

höll emellertid (propositionen nr 259/1946) att det var min förhoppning, att de sakkunniga skulle hinna slutföra sitt arbete i så god tid att förslag i ämnet kunde föreläggas detta års riksdag. I avvaktan på resultatet av utredningen ansågs det provisoriska förstatligandet av arbetsförmedlingsorganisationen höra bestå tills vidare; och uteslutande av hänsyn därtill bibehölls 2 kap. tjänstepliktslagen i tillämpning.

Utredningen angående arbetsförmedlingsorganisationen har numera resulterat i att Kungl. Maj:t förut denna dag på min hemställdan beslutat till riksdagen avlåta proposition (nr 239) angående bland annat förstatligande av den offentliga arbetsförmedlingen från och med den 1 januari 1948. Därest den offentliga arbetsförmedlingen från och med nämnda tidpunkt definitivt förstatligas, föreligger uppenbarligen för tiden därefter icke något behov av fortsatt tillämpning av 2 kap. lagen om tjänsteplikt. För att det provisoriska förstatligandet av arbetsförmedlingen skall kunna bestå även under övergångstiden fram till den 1 januari 1948 fordras emellertid att 2 kap. tjänstepliktslagen bibehålles i tillämpning intill detta års slut. Med hänsyn härtill förordar jag att för dylikt ändamål tjänstepliktslagen förlänges på ytterligare ett halvt år.

För den händelse den offentliga arbetsförmedlingen blir definitivt förstatligad i överensstämmelse med de riktlinjer, som angivas i propositionen nr 239, medför detta att lagen om offentlig arbetsförmedling bör upphävas med utgången av detta år. Några övergångsbestämmelser i anledning av lagens upphävande synas icke vara erforderliga.

Ledningen av den offentliga arbetsförmedlingen, sedan denna definitivt förstatligats, skall såsom framgår av propositionen nr 239 handhas av arbetsmarknadsstyrelsen, vilken föreslås inrättad såsom ett permanent centralt organ för arbetsmarknadsfrågor. Bland de övriga arbetsuppgifter, som ansetts böra tillkomma arbetsmarknadsstyrelsen, märkes också tillsynen över den privata arbetsförmedlingen. För närvarande står denna under tillsyn av socialstyrelsen enligt lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. Ett genomförande av förslaget om överflyttande av tillsynen över den privata arbetsförmedlingen från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen nödvändiggör att härav påkallade ändringar göras i sistnämnda lag och till densamma hörande övergångsbestämmelser.

Enligt kungörelsen den 24 mars 1938 (nr 100) om ändring i vissa delar av kungörelsen den 8 november 1912 (nr 304) angående tillsyn å understödsföreningar m. m. är socialstyrelsen tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna. I propositionen nr 239 har föreslagits att tillsynen över dessa kassor skall överflyttas från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen. Meningen är därvid, att arbetsmarknadsstyrelsens beslutande organ i ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring skall utgöras av en särskild

delegation. Efter inrättandet av ifrågavarande delegation synes, såsom i propositionen nr 239 närmare utvecklas, behov icke längre föreligga av den i anslutning till socialstyrelsen verksamma rådgivande nämnd för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, varom stadgas i 36 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor. Nämda stadgande bör därför upphävas.

I överensstämmelse med vad i det föregående anförts hava inom socialdepartementet upprättats förslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt;
- 2) lag angående upphävande av lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig arbetsförmedling;
- 3) lag angående ändring i lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; och
- 4) förordning angående upphävande av 36 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Förstnämnda författningsförslag är av den natur, att lagrådets utlåtande däröver bör inhämtas.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det under 1) upptagna lagförslaget måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Erik Waldemarsson.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 maj 1947.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSÉN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 12 maj 1947 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 25 april 1947, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för socialdepartementets rättsavdelning revisionssekreteraren L. G. Ohlsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Åke Mossler.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Mossberg lagrådets den 12 maj 1947 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 25 april 1947 remitterade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt*.

Med förmälan, att lagrådet lämnat förslaget utan erinran, hemställer föredraganden, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Tillika hemställer föredraganden, att de vid statsrådsprotokollet för förenämnda den 25 april 1947 fogade förslagen till

- 1) *lag angående upphävande av lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig arbetsförmedling;*
- 2) *lag angående ändring i lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; och*
- 3) *förordning angående upphävande av 36 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor*

likaledes måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

S. Rönström.